

Deák András György – Felméry Zoltán: Biztonságpercepció a kelet-közép-európai régió országában. Egy komparatív vizsgálat elsődleges tanulságai¹

Vezetői összefoglaló

- A védelmi kiadások tekintetében a régió lakosságának nagyságrendileg 20-30 százaléka tájékozott.
- A következő öt évben Csehország, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia esetén a társadalmak elsősorban a jelenlegi szinten kívánják tartani a védelmi kiadásokat, míg Románia esetén a többség a kiadások növelését tartja célszerűnek.
- A különböző honvédelmi gyakorlati képzések és tevékenységek mellett, a társadalmak többsége ma már a sorkatonai szolgálat bevezetését is támogatja. Magyarországon azonban mindössze 36 százalékos társadalmi támogatottságot élvez.
- Közel hasonló arányban gondolja azt a megkérdezettek többsége valamennyi országban (Csehország 58, Magyarország 52, Lengyelország 56, Románia 53, Szlovákia 56 százalék), hogy az elkövetkező tíz évben fegyveres konfliktus tör ki a nagyhatalmak között.
- A régió országai nem tartják valószínűnek, hogy országukat a következő tíz évben katonai támadás éri. Ugyanakkor a válaszadók többsége azt gondolja, hogy az országát érintően szemtanúja lesz egy jelentős mértékű kibertámadásnak, és ismételten migrációs válság alakul majd ki hazája területén.
- Eltérő mértékben, de valamennyi ország a biztonságra gyakorolt jelentős fenyegetésként tekint az orosz-ukrán háborúra, a gazdasági sebezhetőségre, Oroszország katonai fenyegetésére és az ellenőrizetlen migrációra.
- A közép-kelet-európai régió országai között a védelmi együttműködést leginkább a határelőzítés és a migráció korlátozásának, az energiabiztonság és energiaellátásnak, a gazdasági biztonság és stabilitásnak, illetve a kiberbiztonság, információbiztonság és az adatvédelemnek a területén szükséges növelni.

Intézetünk 2023 őszén 5310 fő bevonásával közvéleménykutatást végzett öt térségbeli ország fenyegetés- és biztonságpercepcióiról (Cseh-, Lengyel-, Magyarország, Románia és Szlovákia). Elemzésünk ezen felmérés legfontosabb, elsődleges eredményeit mutatja be. Írásunkban kitérünk a régió társadalmainak védelmi kiadásokkal, katonai képességekkel, szövetségi rendszerekkel, valamint társadalmi félelmekkel összefüggő informáltságának és várakozásainak vizsgálatára, illetve rövid értékelésre. Fokozott módszertani fenntartások mellett a magyar minta összevethető a 2019 és 2021 decemberében felvett hasonló kérdőívek eredményeivel.

Bevezetés és módszertan

A Stratégiai Védelmi Kutatóintézet megrendelésére 2023. szeptember 20. és október 19. között a Szociometrum Kft. öt országra (Cseh-, Lengyel-, Magyarország, Románia és Szlovákia) kiterjedő, számítógépes adatfelvétellel történő közvéleménykutatást folytatott le a vonatkozó társadalmak fenyegetéspercepcióiról. Mind-egyik nemzeti minta legalább 1000 fős, reprezentatív életkorra, nemre, iskolázottságra, valamint településtípusra nézve. Az adatfelvétel a magyar minta esetében teljes mértékben, a többi esetben 90%-ot meghaladó módon az október 7-i arab-izraeli konfliktus kiújulása előtt történt, jelentősebb, a mintavételt meghatározó esemény nélkül.

Hasonló felmérést folytattunk már 2019 és 2021 decemberében is a magyar lakosság körében. Ennek során bizonyos kérdéseket rendszeresen és változatlanul, bizonyos kérdéseket csak kis mértékben, a változó helyzet fényében módosítva tettünk fel. Ez elvileg lehetővé teszi, hogy a hazai lakossági percepciók vonatkozásában idősoros trendeket is vizsgáljunk, jelen esetben legfőképp összehasonlítsuk az orosz-ukrán háború kiújulása előtti és utáni helyzetet. Ugyanakkor az eltérő módszertan és legfőképp

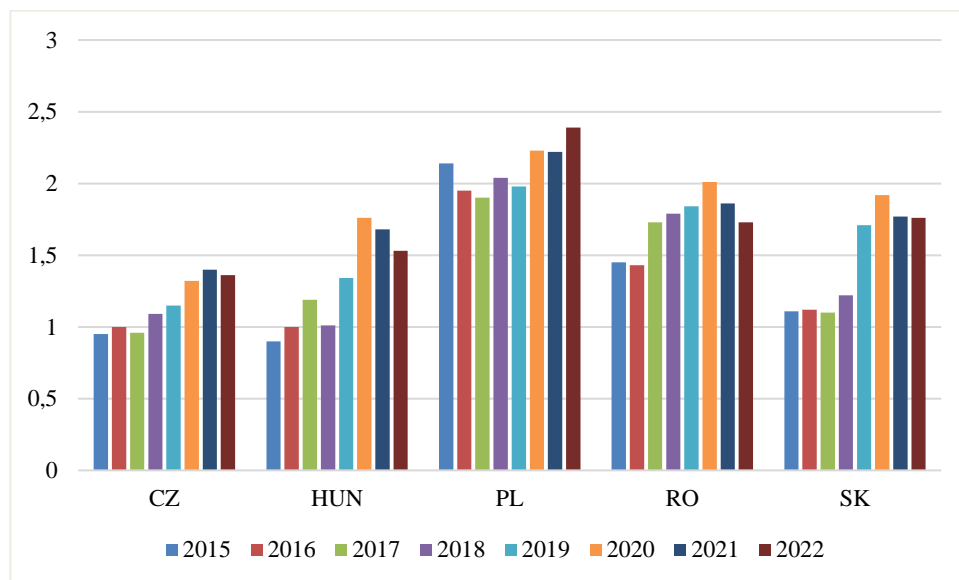
¹ Az elemzés szerzői az NKE EJKK Stratégiai Védelmi Kutatóintézet munkatársai (svkk@uni-nke.hu). A közvéleménykutatás és a tanulmány elkészítését a TKP2021-NVA-16 azonosítószámú „Alkalmazott katonai műszaki-, had-, és társadalomtudományi kutatások a nemzetvédelem, nemzetbiztonság területén a Hadtudományi és Honvédtisztoképző Karon” című projekt támogatta.

pen az eltérő adatfelvételi mód – a 2021-es személyes, míg a 2019-es és a 2023-as számítógépes minta volt – miatt ezen megfigyeléseket csak indikatívnak tekintjük. Általánosságban elmondható, hogy a személyes és számítógépes adatfelvételek esetében az alapsokaság az előbbi vonatkozásában nagyobb, azokat is eléri, akik egyáltalán nem vagy nem készségi szinten használják az internetet. Ezen lakossági csoport nagyságrendjére vonatkozóan eltérőek a becslések, de feltehetően a magyar lakosság ötöde ide sorolható. Ennél is fontosabb, hogy ezen csoport főleg az idősebb, vidéki és iskolázatlanabb tömegből kerül ki, esetleg jellemzően más értékpreferenciákkal rendelkezik. Így hiába veszünk fel reprezentatív mintákat, ezen al-sokaságokban a számítógépes adatfelvétel miatt a valóstól szignifikánsan eltérő értékeket kaphatunk.

Ebben a leíró jelentésben ezen két komparatív szempont mentén mutatjuk be az elsődleges adatokat: az öt országra vonatkozóan a 2023-as állapotot vizsgáljuk, illetve a magyar lakosság vonatkozásában a 2023-as mintát nagy vonalakban összevetjük a 2019-es és 2021-es felvétellel is. Hasonló írást készítettünk a 2019-es és a 2021-es adatfelvételek eseteiben is.²

Egy komparatív kutatás elsődleges tanulságai

Az Észak-atlanti Szerződés Szervezete azt várja el tagállamaitól, hogy a honvédelemre fordított kiadásai haladják meg a GDP 2 százalékát. Közismert, hogy az általunk vizsgált országokban az elmúlt években védelemre fordított kiadások, melyeknek alakulását az 1. ábra szemlélteti, többségében elmaradtak ettől az értéktől.

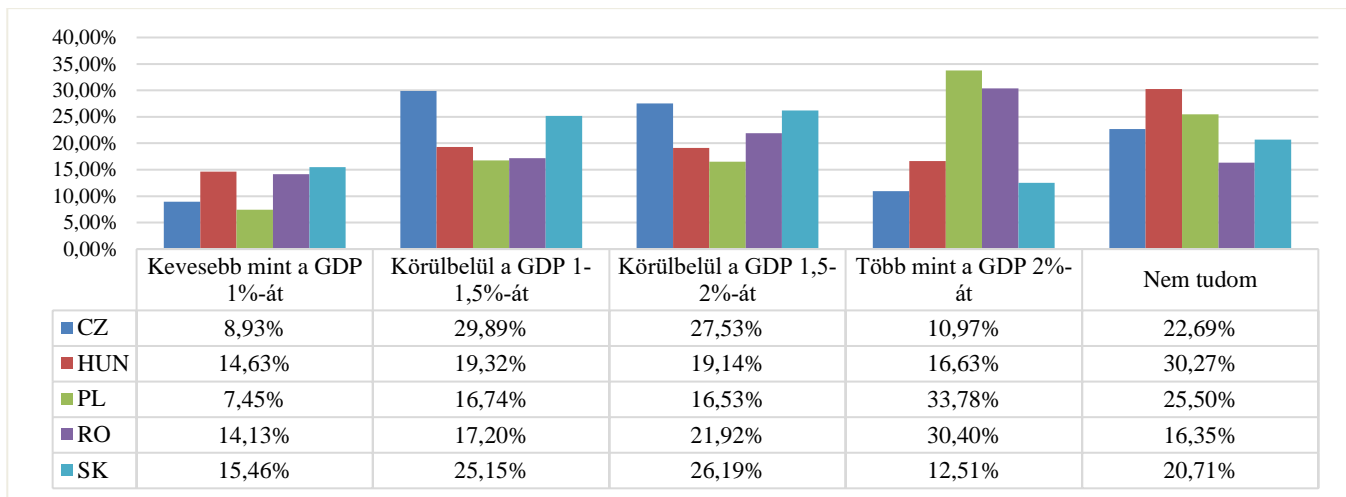
1. ábra: A GDP arányos honvédelemre fordított kiadások alakulása a kelet-közép-európai régió egyes országaiban³

Mivel azonban a külső biztonsági feltételrendszer változása, valamint részben erre válaszul a térség országainak haderőfejlesztési elképzelései és kötelezettségei ismételten napirendre tűzték a 2 százalékos célérték elérését, kutatásunk során először is a fenti kiadási arányokkal kapcsolatos ismereteket vizsgáltuk. Arra kértük a válaszadókat, hogy a 2. ábrán látható kategóriák alapján, ítélik meg a saját országuk honvédelemre fordított kiadásának nagyságrendjét. A válaszok alapján két megállapítás biztosan megtehető. Egyrészt elmondhatjuk, hogy e tekintetben a régió lakosságának nagyságrendileg 20-30 százaléka az, aki a helyes választ adta, akiről egyáltalán feltételezhető a tájékozottság. Vannak persze különbségek, és úgy tűnik, hogy a lengyelek és a csehek valamivel tájékozottabbak a többiekénél, de általánosságban

² Alex Etl (2020): [The perception of security in Hungary](#) [online], Forrás: svkk.uni-nke.hu, [2023.12.20.] és Deák András György – Etl Alex – Felméry Zoltán (2022): [A magyar biztonságpercepció jellegzetességei](#) [online], Forrás: svkk.uni-nke.hu, [2023.12.20.]

³ Az ábrán látható adatok forrása Stockholm International Peace Research Institute: [SIPRI Military Expenditure Database](#) [online], Forrás: www.sipri.org, [2023.12.20.]

azt mondhatjuk, hogy függetlenül attól, hogy melyik országról is beszélünk, nagyjából minden harmadik-negyedik ember tudta megmondani vagy megbecsülni azt, hogy országa mennyit is költ védelemre. A fentiekből következik a második állításunk. Amellett, hogy elég magas azok aránya, akik eleve nem vállalkoztak országuk valamelyik kategóriába történő besorolására (és e magas arányok közül a magyarországi érték különösen kiemelkedő), a többség – informáltságának hiányában – nem megfelelően becsülte meg a védelmi kiadások mértékét. Míg a magyarok és a szlovákok jellemzően alul-, addig a csehek és románok inkább felülbecsülték az e társadalmi területre alokált kiadásokat.

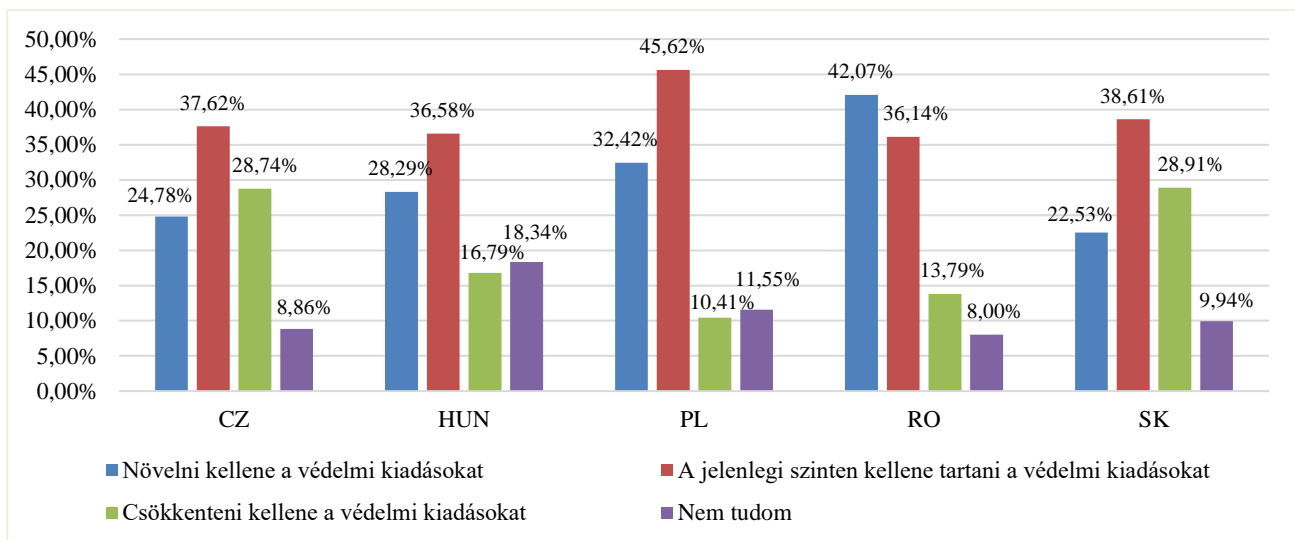

2. ábra: Ön szerint a saját országa mennyit költ védelmi kiadásokra egy évben az alábbiak alapján?⁴

A kiadásokkal kapcsolatban a fentiekén túl megkérdeztük azt is, hogy miként vélekednek a válaszadók azok elkövetkező időszakban történő alakulásáról. A 3. ábrából jól látható, hogy a következő öt évben Csehország, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia esetén a többség (a válaszadók 36-46 százaléka) egyaránt a jelenlegi szinten kívánja tartani a védelemre fordított kiadásokat, míg egyedül Románia az az ország, ahol a legtöbben a kiadások további növelésében érdekeltek. Ha ezen felül megvizsgáljuk azt is, hogy mekkora azok aránya az egyes társadalmakban, akik legalább szinten kívánják tartani a védelmi költségvetéseket (azaz vagy növelni akarják azokat, vagy meg akarják őrizni a jelenlegi mértékeket), akkor a látszólag homogén kép némileg heterogénné alakul. A többség persze valamennyi ország esetén ebbe a kategóriába tartozik, de míg Csehország, Szlovákia és Magyarország esetén ennek a csoportnak az aránya 61-65 százalék, addig a románoknak és lengyeleknek több, mint háromnegyede ide sorolható. Kijelenthető, hogy a 2%-os védelmi kiadási szint nem általánosan elfogadott Csehországban, Magyarországon és Szlovákiában.

Némileg talán meglepő, de a védelmi kiadásokra vonatkozó magyar percepciók mintázata nem változott a 2019-es adatfelvételhez képest. Összességében csökkent azoknak az aránya, akik legalább a jelenlegi szinten tartanák azokat (2019-ben 80,3 százalék, míg 2023-ban 64,9 százalék) és arányosan nőtt a csökkentők és a határozatlanok száma. Azonban nem változott meg a válaszok kategóriái közötti népszerűségi sorrend. Mindez kiváltképp érdekes, mivel a vonatkozó időszakban másfélszeresére nőttek a védelmi kiadások, miközben a gazdasági helyzet egyértelműen romlott. Mint alább látni fogjuk, az orosz-ukrán háború is felkeltette a lakosság figyelmét, átalakította a fenyegetéspercepciókat. Kézenfekvő magyarázat lehet, hogy ezen két hatás ellentétes irányú – a magas kiadási szint csökkenti, míg a háború növeli a fegyverkezési hajlandóságot – és ezek eredője érvényesült az adatfelvételnél. Ugyanakkor az sem kizárt, hogy a lakossági attitűdök kevésbé reflektálnak a változó viszonyokra és az emberek más, általános megfontolások mellett alakítják ki álláspontjukat.

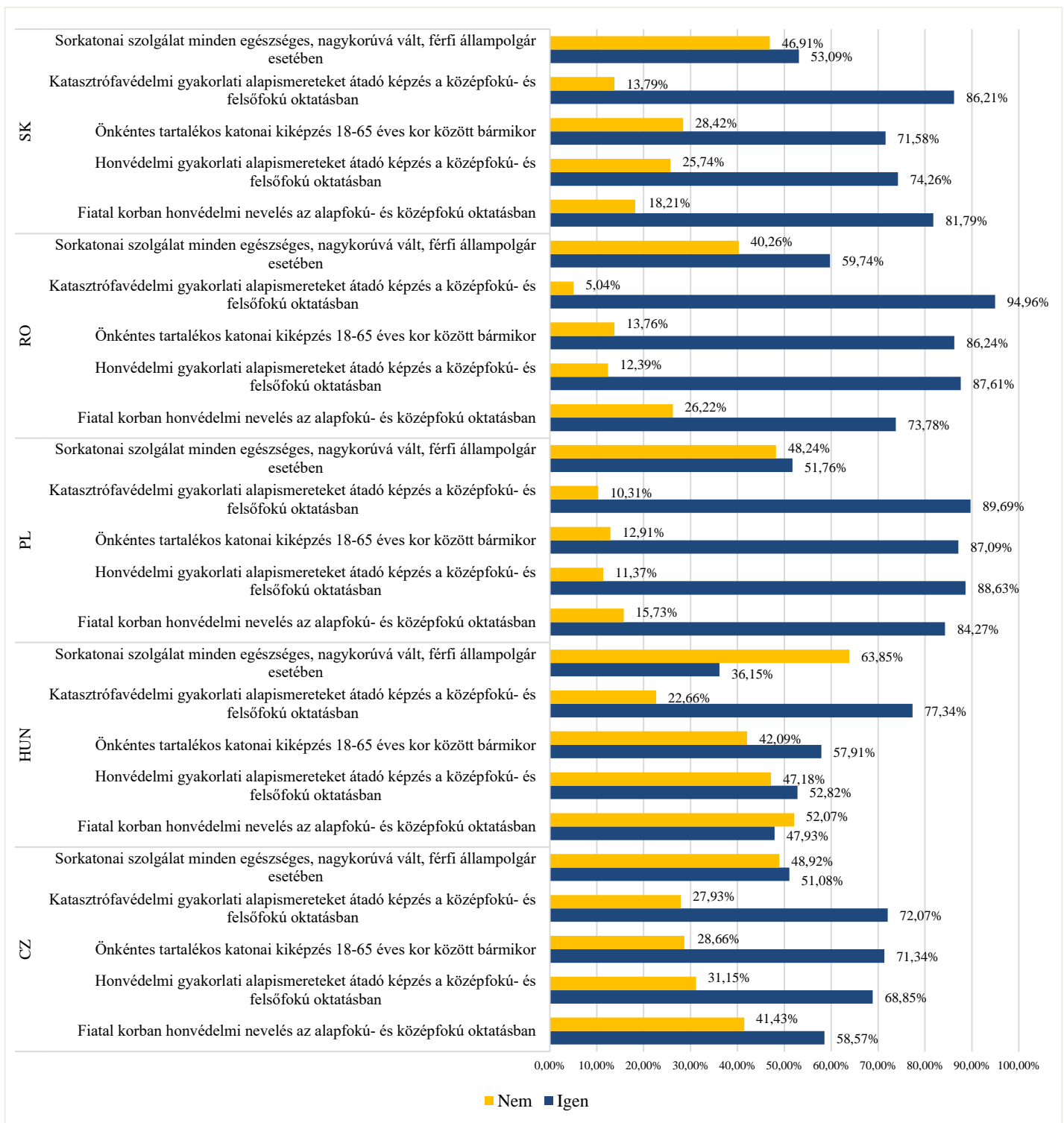
⁴ Az elemzés valamennyi ábráján feltüntetett adat forrása, azon kivételektől eltekintve, ahol az külön jelölve van, a bevezető fejezetben bemutatott saját kutatásunk. Valamennyi elemzésben bemutatásra kerülő ábrát magunk készítettük.

3. ábra: Az alábbiak alapján miként vélekedik saját országa védelmi kiadásairól az elkövetkező öt évre vonatkoztatva?

A kiadások megítélése mellett, arra is megkértük a válaszadókat, hogy foglaljanak állást a 4. ábrán látható programok és tevékenységek létjogosultsága tekintetében. Az ábra alapján megállapítható, hogy egyes tevékenységek osztatlan társadalmi támogatást élveznek. Minden bizonnyal e körbe sorolható a katasztrófavédelmi gyakorlati ismereteket adó képzés, amelyet minden országban a társadalom több, mint 70 százaléka támogat. Amennyiben Magyarországot egy pillanatra félretesszük, és kizárólag a másik négy országra koncentrálunk, akkor további ilyen programok is találhatóak. Elmondható ugyanis, hogy a társadalmak jelentős része (Csehországban 60-70-, a többieknél inkább 70-80 százalék) támogatja a fiatal korban megvalósuló honvédelmi nevelést az alapfokú- és középfokú oktatásban, illetve a honvédelmi gyakorlati alapismereteket átadó képzéseket a középfokú- és felsőfokú oktatásban. Ezen túl mind a négy országban nagyságrendileg 70-80 százalékos a 18-65 év között megvalósításra kerülő önkéntes tartalékos katonai kiképzés támogatása is. Sőt, a társadalmak többsége (Szlovákia 53, Románia 60, Lengyelország 52, míg Csehország 51 százaléka) ma már a sorkatonai szolgálat bevezetését is támogatja.

Magyarország azonban az utóbbiak esetén kilóg a sorból, és a kelet-közép-európai társaikkal ellentétben, itt jóval kisebb minden fenti tevékenység támogatottsága. Hazánkban a fiatal korban történő honvédelmi nevelést a válaszadók 48 százaléka, a honvédelmi gyakorlati alapismereteket átadó képzéseket a válaszadók 53 százaléka, míg az önkéntes katonai tartalékos kiképzést a válaszadók 58 százaléka támogatja. A sorkatonai szolgálattal szemben pedig a többség elutasító, e tevékenység mindössze 36 százalékos társadalmi támogatottságot élvez. Hasonló kérdéseket – a sorkatonai szolgálatra vonatkozó kivétellel – a magyar lakosság számára csak 2021-ben tettünk fel, személyes lekérdezés útján. Az ebből fakadó magasabb hibahatár miatt nehéz a két eredmény összevetése. Ugyanakkor a két adatfelvétel nem mutat érdemi különbséget, a lakosság preferenciái valószínűleg nem változtak drasztikusan az elmúlt két év alatt.

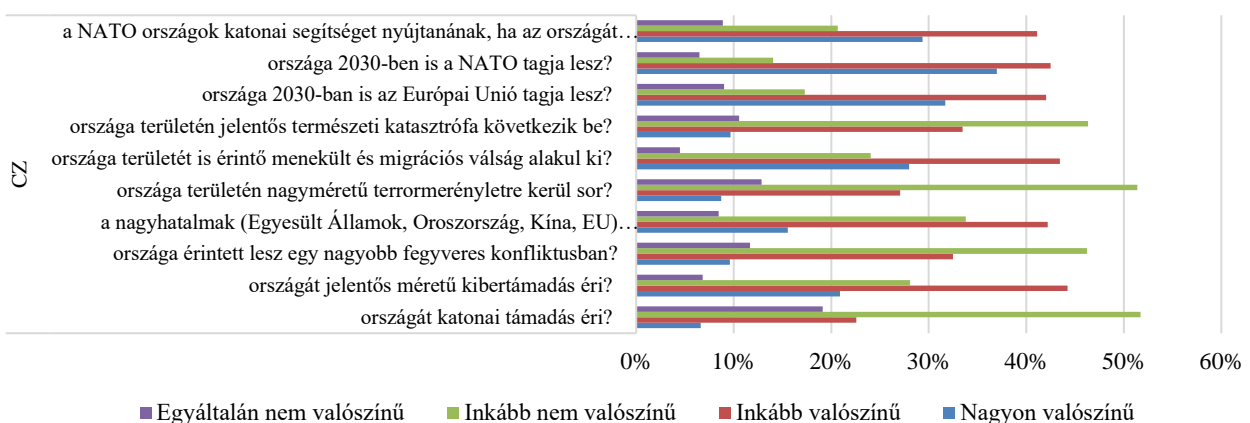
4. ábra: Ön szükségesnek tartaná-e az ábrán látható programok és tevékenységek létezését az országában?

Megvizsgáltuk azt is, hogy egyes, a biztonságra hatást gyakorló események bekövetkezési valószínűségét hogyan értékelik az egyes társadalmak. Néhány általunk kiemelt ilyen esemény társadalmi megítélése követhető nyomon az 5. ábrán. Jól látható, hogy vannak olyan események, amelyek megítélése hasonlóan alakul a régió országaiban. Közel hasonló arányban gondolja azt a megkérdezettek többsége valamennyi országban (Csehország 58, Magyarország 52, Lengyelország 56, Románia 53, Szlovákia 56 százalék), hogy az elkövetkező tíz évben fegyveres konfliktus tör ki a nagyhatalmak között. Közel hasonló

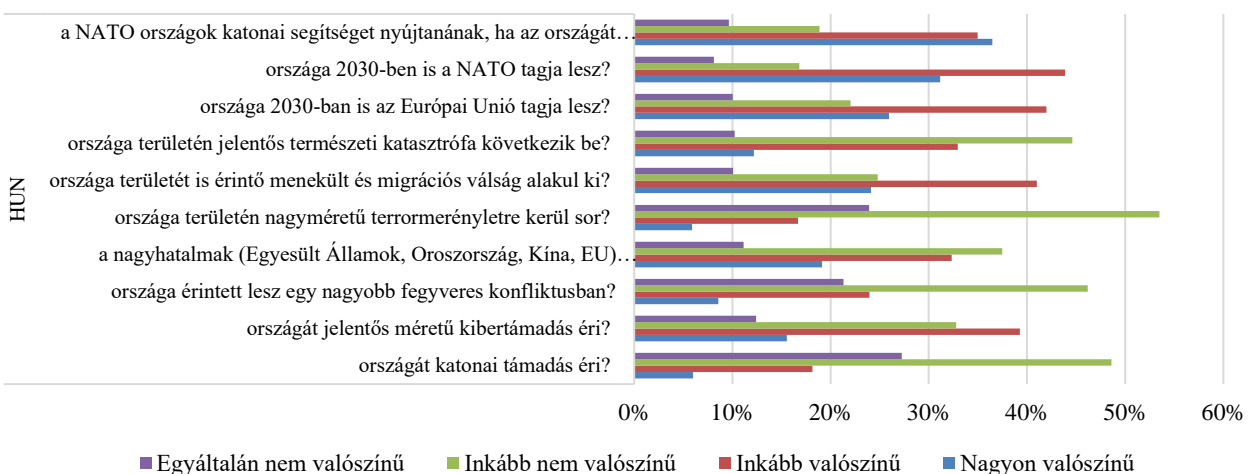

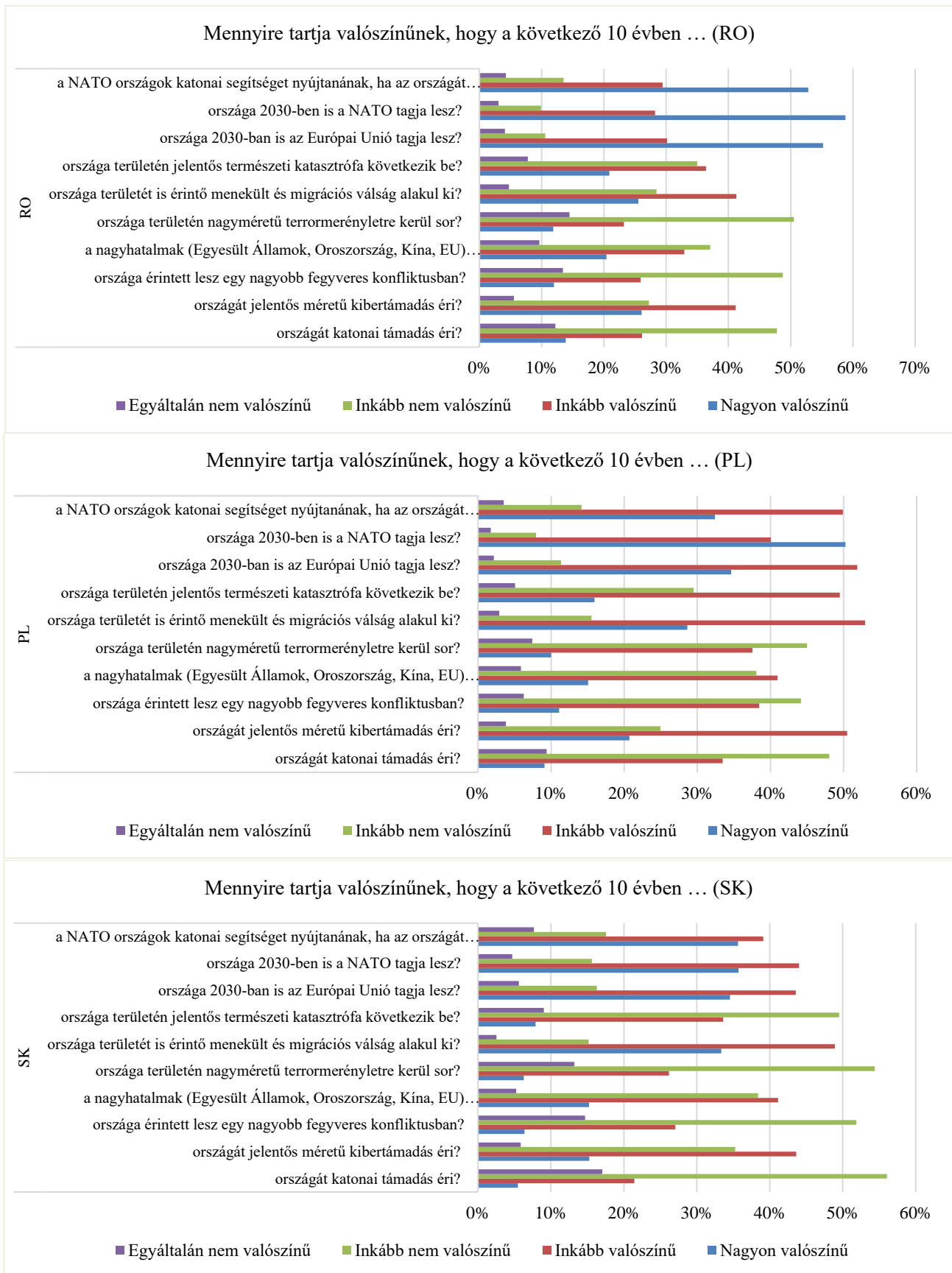
annak a megítélése is, hogy a NATO országok katonai segítséget nyújtanának abban az esetben, ha valamelyiküket támadás érné (Csehország 70, Magyarország 71, Lengyelország 82, Románia 82, Szlovákia 74 százalék). Emellett vannak olyan események, amelyeknek általános megítélése ugyan hasonló az egyes országok esetén, a mértékekben azonban különbségek mutatkoznak. A régió országai nem tartják például valószínűnek, hogy országukat a következő tíz évben katonai támadás éri, de még a csehek, a magyarok és a szlovákok bizakodóbbak e tekintetben, addig a lengyelek és a románok kevésbé optimisták (Csehország 70, Magyarország 75, Lengyelország 57, Románia 59, Szlovákia 73 százalék). Némileg hasonló a helyzet a jelentős mértékű kibertámadások megítélése esetén is. Bár a többség mindenhol inkább valószínűnek tartja a bekövetkezését, ez esetben azonban magyar és szlovák optimizmus, lengyel és román pesszimizmus és cseh középútasság a jellemző (Csehország 65, Magyarország 55, Lengyelország 71, Románia 67, Szlovákia 59 százalék). A válaszadók többsége mindenhol egyetért abban is, hogy nagy valószínűséggel ismételtén érintheti a területüket valamilyen menekült és migrációs válság. Érdekes módon ennek bekövetkezési valószínűségét a lengyelek és a szlovákok gondolják a legnagyobbknak (Csehország 71, Magyarország 65, Lengyelország 82, Románia 67, Szlovákia 82 százalék). Árnyalatnyi különbségek ugyan megfigyelhetők, de összességében hasonlóan gondolkodnak a válaszadók országuk Európai Unió és NATO tagságáról is. Az Európai Unió tagságot 2030-ra az országok lakosságának 68-87 százaléka tartja valószínűnek (Csehország 74, Magyarország 68, Lengyelország 87, Románia 85, Szlovákia 78 százalék), míg a NATO tagság támogatottsága ennél magasabb, 79 és 90 százalék között mozog (Csehország 79, Magyarország 75, Lengyelország 90, Románia 82, Szlovákia 80 százalék).

Mennyire tartja valószínűnek, hogy a következő 10 évben ... (CZ)

Mennyire tartja valószínűnek, hogy a következő 10 évben ... (HUN)

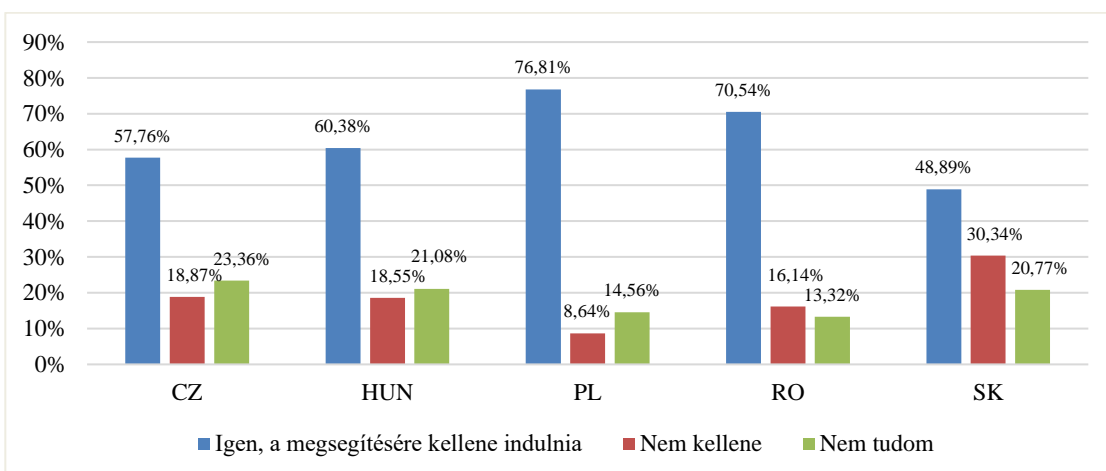

5. ábra: Mennyire tartja valószínűnek az alábbi események bekövetkezését?

A 2021-es kutatáshoz képest most sem tapasztalunk a módszertani különbségeknél indokolhatóan nagyobb eltéréseket a főbb vonatkozásokban. 2021-ben a magyar lakosságnak csak 14,8%-a tartott egy Magyarország elleni katonai támadást legalább valószínűnek, 2023-ban már majdnem a negyede (24,1%-a)⁵. Érdekes ezt az elmozdulást a fegyveres konfliktusban való érintettség kapcsán feltett kérdés eredményeihez viszonyítani: 2023-ban 32,4% szerint ez legalább valószínű, 2021-ben csak 15,1% volt ezek aránya, miközben az azt majdnem teljesen kizárók száma 33,4%-ról 14,7%-ra zuhant. Magyarán a lakosság láthatóan érzékeli az orosz-ukrán háborút és érintettnek gondolja magát abban, jobban annál, mint a közvetlen katonai fenyegetés vonatkozásában. Szintén szignifikánsan nőtt a NATO- és EU-tagságba vetett hit: 2021-ben az ezt tíz év múlva is legalább inkább valószínűnek tartók aránya 54% és 51,3% volt, míg 2023-ban 75,1% és 67,9% nyilatkozott így a NATO és az EU esetében. Ezen két értékben való növekedést azonban kritikusan kell kezelni, életszerű, hogy a korábban a választ megtagadók majdnem 17%-ának jelentős része ezt evidenciának tekintette. Erre utal az is, hogy a kiválást/megszűnést valószínűsítő válaszok aránya nem változott érdemben. A menekült- és migránsválságok is beépültek a várakozásokba, 2021-ben csak a lakosság 30%-a gondolta azokat legalább valószínűnek (12,2% nem válaszolt), 2023-ban már 65,1%.

Amellett, hogy mekkora valószínűséget tulajdonítanak egy szövetségi rendszert érintő támadás esetén a NATO beavatkozásnak, meg kívántuk vizsgálni azt is, hogy a válaszadók mit gondolnak saját országuk magatartásáról egy ilyen helyzetben (6. ábra). Arra a kérdésre, hogy egy ilyen helyzetben nekik maguknak szükséges-e segítséget nyújtaniuk, bizonyos értelemben meglepő válaszok születtek. Lengyelország (77 százalék), Románia (71 százalék), Magyarország (60 százalék) és Csehország (57 százalék) esetén a többség támogató volt, Szlovákiában azonban (49 százalék) kisebbségbe kerültek a segítséget favorizálók. Emellett figyelemre méltó az is, hogy valamennyi ország esetén volt nagyságrendileg 15-20 százaléknyi megkérdezett, aki hezitált, és nem foglalt egyértelműen állást e kérdésben. A magyar lakosság esetében 2019-ben tettük fel hasonló módszertan mellett ezt a kérdést, 64-25-11 százalékos értékeket kapva. Négy év alatt így kisebb elbizonytalanodás tapasztalható, a határozatlanok aránya tíz százalékponttal nőtt.

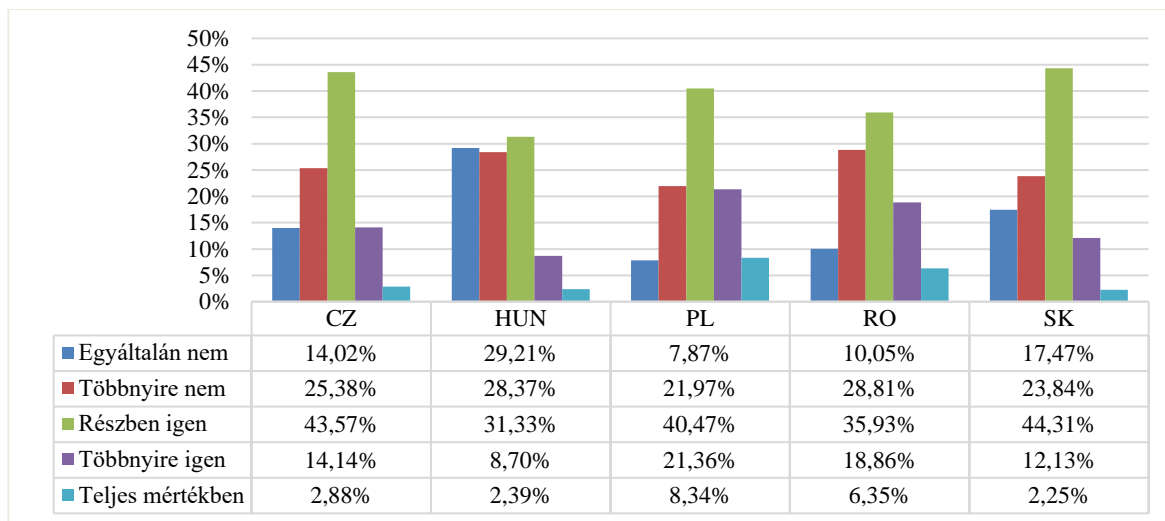
6. ábra: Véleménye szerint az országának/országa hadseregének valamely szövetséges NATO- vagy EU-tagállam megsegítésére kellene-e indulnia, adott tagállamot külső támadás érne?

A külső segítség és összefogás igénye – és ennek kutatásunkban történő vizsgálata – azért is fontos, mert mint azt az alábbiakban látni fogjuk, a saját haderő önvédelmi képességébe vetett hit megítélése legalábbis ambivalens. A 7. ábra azt mutatja be számunkra, hogy mennyire tartják a megkérdezettek saját hadseregüket alkalmasnak arra, hogy az megvédje az ország területét és a lakosságot. Az erre a kérdésre adott válaszok pedig meglehetősen különbözőek. A legjobban e tekintetben a lengyelek állnak, ahol a társadalom 70 százaléka gondolja azt, hogy legalább részben képes erre a hadsereg. Csehország és Románia esetén is ezt gondolja a válaszadók 61 százaléka, de még Szlovákiában is e mellett tesz hitet a többség (59 százalék). Figyelemre méltó, hogy ez az arány Magyarországon mindössze 42 százalék,

⁵ Az összevetést tovább rontja, hogy 2021-ben erre a kérdésre 12% nem adott választ, 2023-ban viszont nem volt ilyen lehetőség.

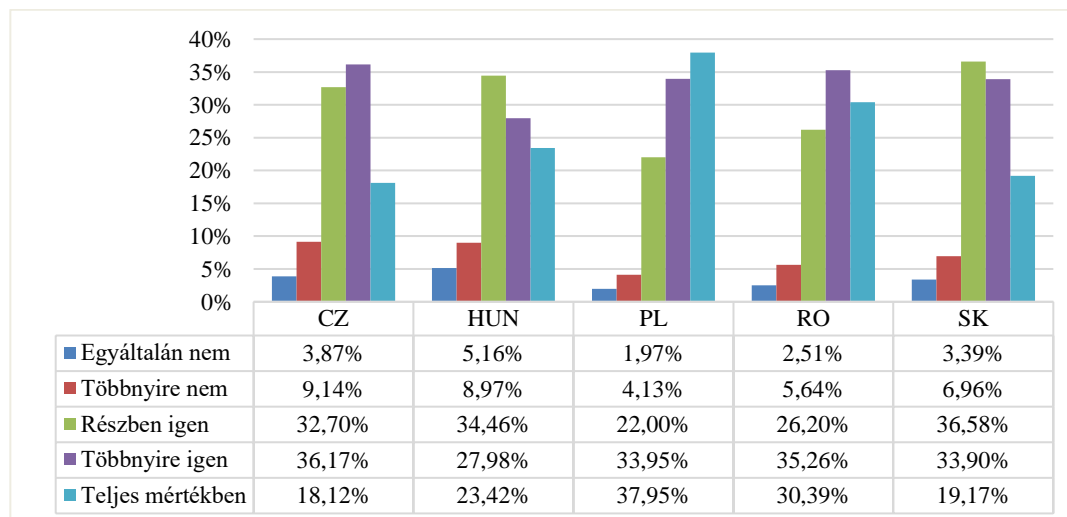

azaz régió vizsgált országai közül egyedül hazánkban gondolta azt a többség, hogy a Magyar Honvédség erre egyáltalán nem, vagy többnyire nem lenne képes.

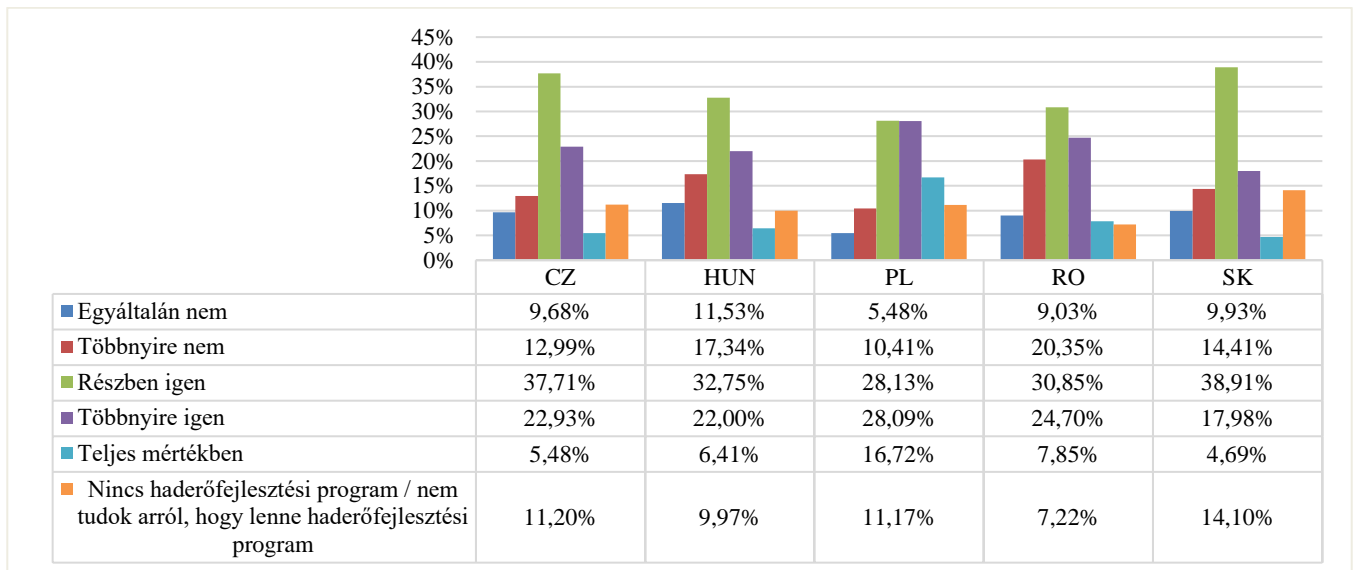
7. ábra: Ön szerint hazájának hadereje mennyire tudja megvédeni az országát és lakosait?

A fenti kérdéstől el nem választható annak a vizsgálata, hogy a jövőben milyen mértékben szükséges fejleszteni az egyes országok haderejének képességeit. Mint azt a fentiekben láttuk, ugyan a jelenlegi képességek megítélése nem egységes, a tekintetben azonban egyöntetű vélemény alakult ki a válaszadók között, hogy jelentős többségük azt gondolja, hogy a haderejük legalább részben fejlesztésre szorul (8. ábra). Ennek aránya Lengyelország esetében 94, Románia esetében 92, Szlovákia esetében 90, Csehország esetében 87, míg Magyarország esetében 86 százalék.

8. ábra: Ön szerint milyen mértékben szükséges fejleszteni hazája haderejének képességeit?

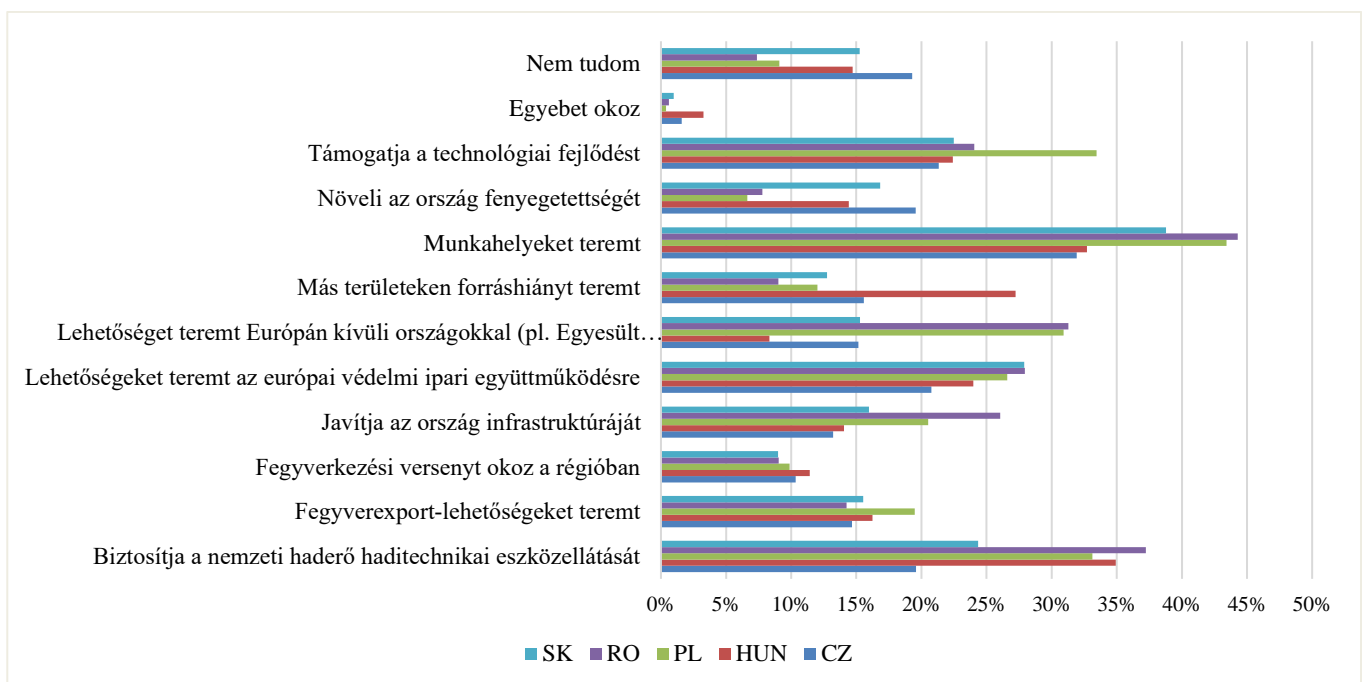
A fejlesztési szükségszerűség egyik oka lehet a korábbi hiátusok pótlása, illetve a korábbi haderőfejlesztési programok eredménytelensége. Ezt az indokot azonban csak részben igazolja vissza számunkra a 9. ábra, ahol a korábbi programok értékelésére kértük a kutatásban résztvevőket. Jól látható, hogy nagyságrendileg a válaszadók harmada az, aki vagy nem hallott még ilyen programról, vagy valamilyen mértékben nem elégedett az eredményeivel (Csehország 34, Magyarország 39, Lengyelország 27, Románia 37, Szlovákia 38 százalék).

9. ábra: Ön szerint hazájának haderőfejlesztési programja(i) eredményesen javítják a haderő képességeit?

Ugyanakkor a külső biztonsági feltételrendszer romlása is meghúzódhat a válaszok mögött, ugyanis mint az a fenti ábrából egyértelműen látható, a korábbi haderőfejlesztési programokkal legalább részben elégedettek igenis többségben vannak a vizsgált egyének között. Az eddig megvalósított ilyen programokkal legalább részben elégedettek aránya nagyságrendileg a társadalmak kétharmada (Csehország 66, Magyarország 61, Lengyelország 73, Románia 63, Szlovákia 62 százalék).

Kutatásunkban vizsgálni kívántuk a védelmi iparág fejlesztésével összefüggő lakossági várakozásokat is. Ennek keretében arra kértük a válaszadókat, hogy a 10. ábrán található jellemvonások közül válasszák ki azokat, amelyeket a védelmi iparág fejlesztésével együttthető legfontosabb következménynek tartanak. Kiemelendő, hogy eltérő mértékben ugyan, de a válaszadók többsége, valamennyi ország esetén fontosnak tartotta a haditechnikai eszközellátottság növekedését (Csehország 20, Magyarország 35, Lengyelország 33, Románia 37, Szlovákia 24 százalék).

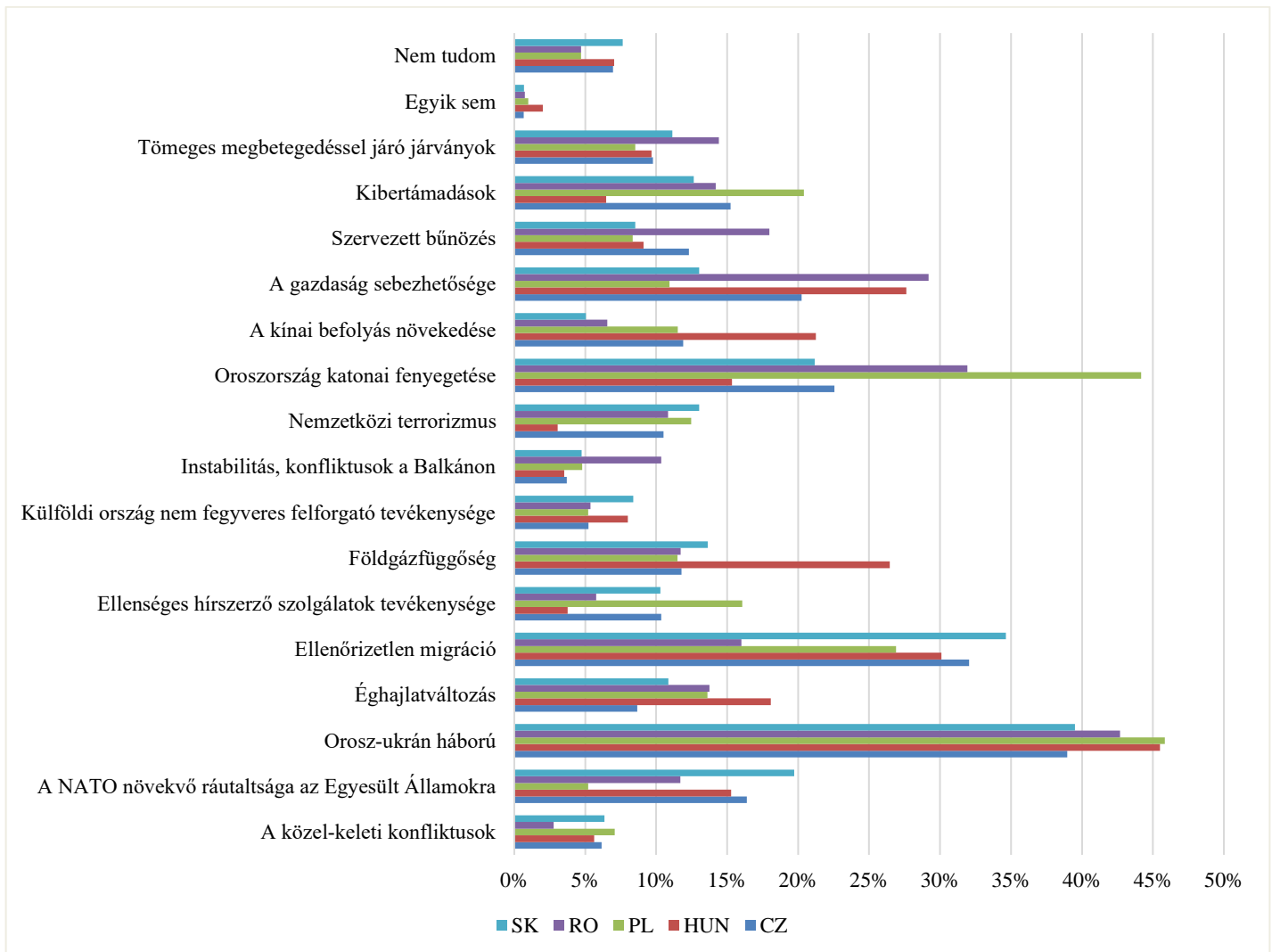
10. ábra: Ön szerint a védelmi ipar állami fejlesztése milyen hatással járna az országában (legfeljebb három válasz adható)?

Fontos következmények tartották azt is, hogy a védelmi iparág fejlesztése lehetőségeket teremt az európai országok közötti együttműködésre (Csehország 21, Magyarország 24, Lengyelország 27, Románia 28, Szlovákia 28 százalék). Ugyanakkor az Európán kívüli szereplőkkel (Egyesült Államok, Törökország, Dél-Korea) történő együttműködés lehetőségének megítélésében érdemi különbségek mutatkoztak (Csehország 15, Magyarország 8, Lengyelország 31, Románia 31, Szlovákia 15 százalék). Valamennyi országban fontosnak tartották megjegyezni, hogy az ilyen jellegű iparfejlesztés egyrészt munkahelyeket teremt, másrészt támogatja a technológiai innovációt (Csehország 32 és 21, Magyarország 33 és 22, Lengyelország 43 és 33, Románia 44 és 24, Szlovákia 39 és 22 százalék). Megemlíthetjük továbbá azt is, hogy a válaszadók egyes országokban a védelmi ipar fejlesztésére egyrészt fenyegetésként tekintenek (Csehország 20, Magyarország 14, Lengyelország 7, Románia 8, Szlovákia 17 százalék), másrészt – és ez Magyarországra különösen igaz – azt gondolják, hogy állami támogatása esetén más társadalmi területeken ezáltal forráshiány keletkezik (Csehország 16, Magyarország 27, Lengyelország 12, Románia 9, Szlovákia 13 százalék).

A 11. ábra azt illusztrálja, hogy a kelet-közép-európai társadalmak milyen mértékben tartják fenyegetésnek az alábbi tényezőket. A teljesség igénye nélkül, az ábra alapján néhány fontos megállapítás biztosan megtehető. Egyrészt valamennyi országban kiemelt fenyegetésként tekintenek az orosz-ukrán háborúra (Csehország 39, Magyarország 46, Lengyelország 46, Románia 43, Szlovákia 40 százalék). Ugyanakkor Oroszország, mint katonai fenyegetés megítélésében érdemi különbségek mutatkoznak (Csehország 23, Magyarország 15, Lengyelország 44, Románia 32, Szlovákia 21 százalék). Eltérő mértékben, de valamennyi országban számottevő mértékben fenyegetésként tekintenek a gazdasági sebezhetőségre (Csehország 20, Magyarország 28, Lengyelország 11, Románia 29, Szlovákia 13 százalék), az ellenőrizetlen migrációra (Csehország 32, Magyarország 30, Lengyelország 27, Románia 16, Szlovákia 35 százalék), a kibertámadásokra (Csehország 15, Magyarország 6, Lengyelország 20, Románia 14, Szlovákia 13 százalék), vagy éppen a tömeges megbetegedéssel járó járványokra (Csehország 10, Magyarország 10, Lengyelország 9, Románia 14, Szlovákia 11 százalék). Hazánk szempontjából három további fenyegetést célszerű még megemlíteni. Egyrészt az éghajlatváltozás fenyegetésként történő értelmezése Magyarországon a legmagasabb (Csehország 9, Magyarország 18, Lengyelország 14, Románia 14, Szlovákia 11 százalék), másrészt mi tekintjük a legnagyobb mértékben fenyegetésnek a földgázfüggőséget (Csehország 12, Magyarország 26, Lengyelország 12, Románia 12, Szlovákia 14 százalék), valamint a kínai befolyás térnyerését (Csehország 12, Magyarország 21, Lengyelország 12, Románia 7, Szlovákia 5 százalék).

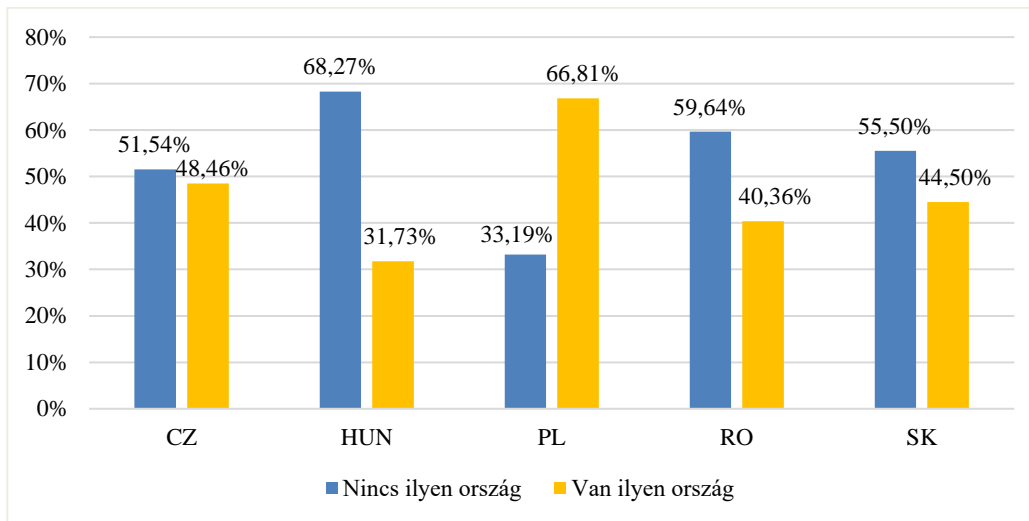
Magyar vonatkozásban mind a 2019-es, mind a 2021-es felmérésben stabilan és nagy előnnyel a klímaváltozás-migráció-földgázfüggőség triót említették a legtöbben, ebben a sorrendben. Ehhez képest az orosz-ukrán háború, akkor még „fegyveres konfliktus Ukrajnában” néven csak a 7., illetve 6. helyet foglalták el 17-17,5%-nyi említéssel. Mindezek fényében a 2023-as 45,5%-os eredmény túlmutat a korábbi eredményeken, messze lekörözte az eddigi legtöbbet hivatkozott veszélyt (2019, klímaváltozás, 36,8%). Kisebb mértékben ugyan, de duplájára nőtt az orosz katonai fenyegetéstől tartók aránya (2019 – 8,6%; 2021 – 7,5%, 2023 – 15,4%). Még így is fontos aláhúzni, hogy míg a magyar társadalmat a közép-európai társaival egyenlő vagy azt meghaladó mértékben aggasztja az orosz-ukrán háború, azokkal ellentétben kirívóan kevésbé az orosz katonai fenyegetés. Magát a háborút vagy nem tartják orosz katonai agresszió következményének, vagy ami valószínűbb, csak a közvetett következményeitől tartanak.

Az „ellenőrizetlen migráció” és a „földgázfüggőség” megőrizték korábbi „népszerűségüket”, csak kicsit veszítve a súlyukból. Ezúttal azonban a „bronzérmes” a korábban mindkétszer csak az ötödik helyezett „gazdasági sebezhetőség” lett. Kétségtelenül a klímaváltozás volt a felmérés „nagy vesztese” (2019 – 36,8%; 2021 – 32,5%; 2023 – 18,1%). Ennek életszerű magyarázata lehet, hogy ez a fenyegetés „velünk él”, tartós és nyomasztó. Mindazonáltal egyedi, nagyhatású események, jelen esetben az orosz-ukrán háború aránytalanul nagy figyelmet vonhatnak el ettől a kérdéstől. Szintén nem szorul különösebb magyarázatra a járványoktól való félelem visszaszorulása (2021 – 21,1%; 2023 – 9,7%), ezt a fenyegetést a 2019-es felmérés érthető okokból még nem is tartalmazta.

11. ábra: Ön szerint az alábbi tényezők közül melyek vannak jelenleg a legnagyobb negatív hatással országa biztonságára (legfeljebb három válasz adható)?

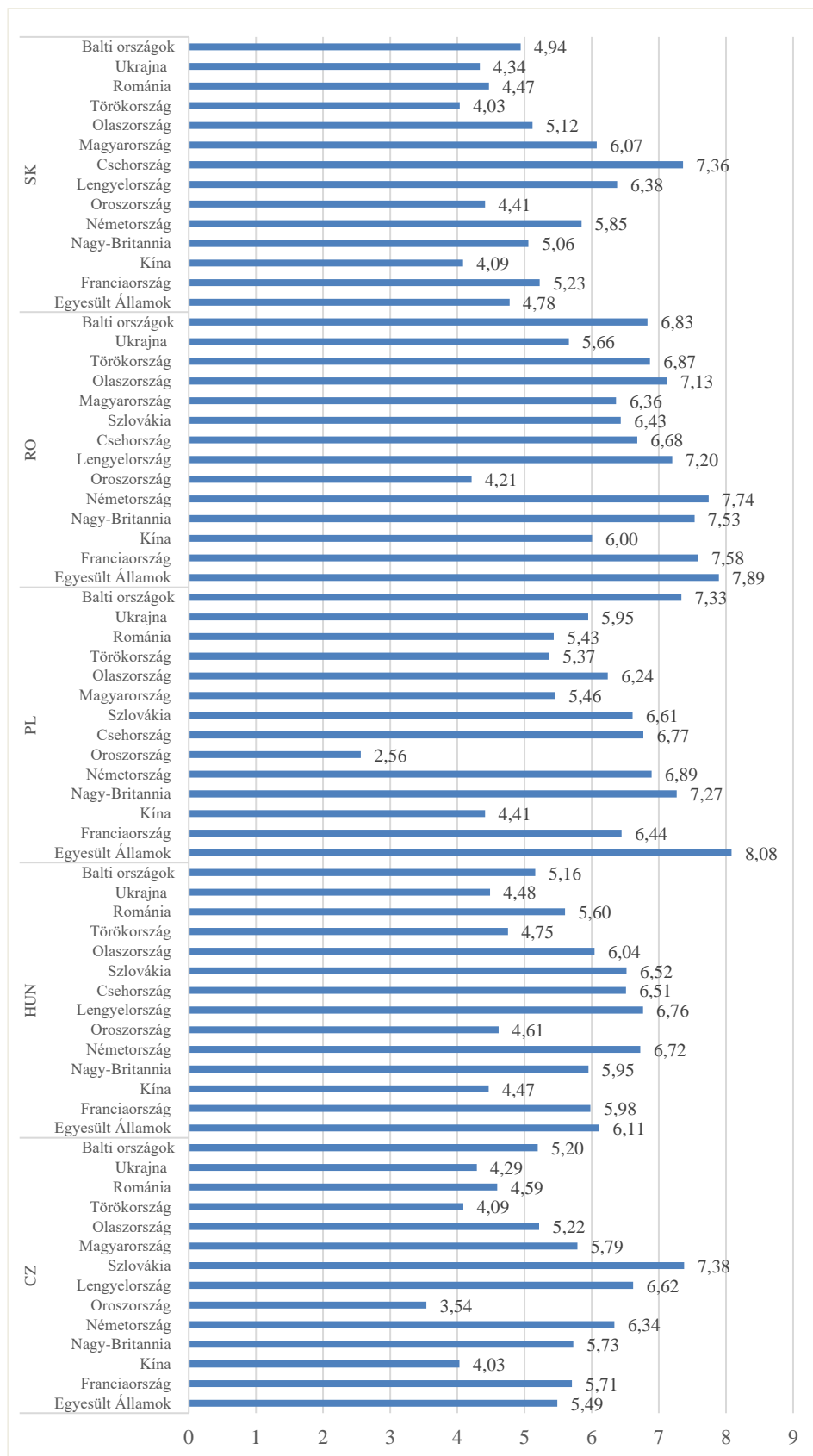
A 12. ábra azt mutatja meg számunkra, hogy mit gondolnak a válaszadók arról, hogy van-e olyan ország, amely közvetlen katonai fenyegetést jelent rájuk nézve. Jól látható, hogy Lengyelországot leszámítva valamennyi ország esetén a megkérdezettek többsége – ez esetben is eltérő mértékben ugyan, de – nem számolt be ilyen országról. Csehországban 52, Magyarországon 68, Romániában 60, míg Szlovákiában 56 százalék volt azon válaszadók aránya, akik nem jelölték meg közvetlen katonai fenyegetést jelentő országot. Ezzel ellentétben Lengyelországban a megkérdezettek 67 százaléka szerint létezik ilyen ország. Az esetek nagyon jelentős többségében Oroszországot nevezték meg a lengyelek, mint a közvetlen katonai veszély forrását. A 2021-es felmérésben Magyarországon csak a megkérdezettek 3,8%-a érezte magát katonailag is fenyegetve (ugyanakkor 20,3% nem tudta vagy nem válaszolt erre a kérdésre). Eme szélsőséges értékhez képest valóban lényeges elmozdulás a mostani 31,7%. Ugyanakkor ismételten óvatosságra int és az eltérő módszertan jelentőségére világít rá, hogy csak alig csökkent a nemleges válaszok aránya (2021 – 75,6%; 2023 – 68,3%). Amennyiben a közelben zajló háború kapcsán volt is elmozdulás ebben a kérdésben, a magyar lakosság régiós összehasonlításban nyugodt és kevésbé érzi katonailag fenyegetve magát.

12. ábra: Véleménye szerint van-e olyan ország, amely napjainkban közvetlen katonai fenyegetést jelent országára számára?

A 13. ábra az egyes országok szempontjából fontos együttműködő partnereket rangsorolja oly módon, hogy ez esetben kizárólag a védelmi együttműködésre fókuszáltunk, és arra kértük válaszadóinkat, hogy osztályozzák a felsorolt országokat 1-10-ig terjedő skálán aszerint, hogy mennyire fontos velük partneri együttműködést kialakítani. Csehország esetén a legfontosabb partnerek Szlovákia (7,38), Lengyelország (6,62) és Németország (6,34) lettek. Közvetlenül követi őket Magyarország (5,79), olyan katonailag releváns hatalmakat megelőzve, mint Nagy-Britannia (5,73) és Franciaország (5,71). Magyarországon Lengyelországot (6,76), Németországot (6,72), illetve Szlovákiát (6,52), Lengyelországban pedig az Egyesült Államokat (8,08), a balti országokat (7,33) és Nagy Britanniát (7,27) jelölték meg legfontosabb partnerek. Lengyelország esetén Magyarország (5,46) a középmezőnyben foglal helyet. Romániában szintén az Egyesült Államok (7,89), Franciaország (7,58) és Nagy-Britannia (7,53) került az elsők között említésre. Magyarország ez esetben is a középmezőnyben tagja (6,38). Szlovákiában pedig Csehország (7,36), Lengyelország (6,38) és Magyarország (6,07) kapta a legmagasabb osztályzatokat. Összességében az mondható el tehát a védelmi együttműködésről, hogy a kelet-közép-európai régióban van három ország, jelesen Csehország, Magyarország és Szlovákia, amelyek – Németországgal és Lengyelországgal kiegészítve – egymást tartják az elsődleges partnereknek, míg Lengyelország és Románia inkább az angolszász országokkal keresi a kapcsolatokat.

Fontos hozzátenni, hogy az ilyen jellegű kérdések elemzésénél az egyszerű átlagérték aligha kellőképpen informatív. Így például a megosztó hatalmak esetén a két szélső változóérték ugyanazt az átlagot adhatja, mint egységes, és az adott nagyhatalommal normális kapcsolatot ápolni kívánó társadalmak esetében. Így ezen kérdéskör kapcsán a felmérés feldolgozásánál eloszlást is vizsgálni kell, kompozitindikátorokat és az orientációt jobban megragadó számítási módszereket fogunk alkalmazni. A nagyhatalmi orientáció fontos klaszterképző és segít lehatárolni egyes, egységes mintázatokat mutató alcsoportokat is.

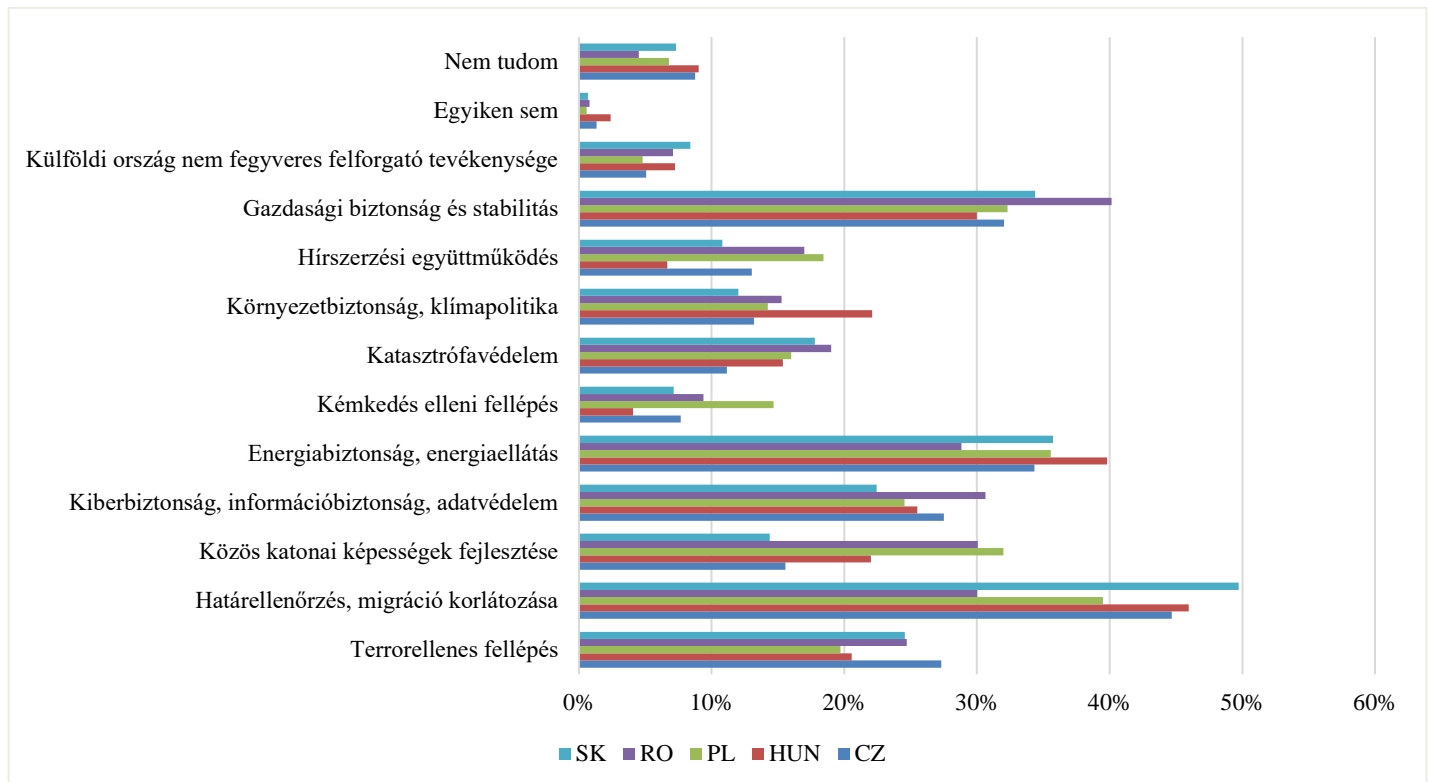

13. ábra: Mely országokkal lenne fontos országának szoros katonai együttműködést kialakítani (1 – nem fontos; 10 – nagyon fontos)?

Mivel, mint azt a fentiekben láthattuk, a kelet-közép-európai régió országai a védelmi kapcsolatok terén egymást kiemelt partnernek tekintik, kutatásunkban igyekeztünk kitérni a közöttük fennálló együttműködés értékelésére is. A 14. ábrán az látható, hogy a biztonság mely további területein van szükség a regionális együttműködés javítására. A válaszok alapján a leginkább említésre méltó ilyen területek a határellenőrzés és a migráció korlátozása (Csehország 45, Magyarország 46, Lengyelország 39, Románia 30, Szlovákia 50 százalék), az energiabiztonság és energiaellátás (Csehország 34, Magyarország 40, Lengyelország 36, Románia 29, Szlovákia 36 százalék), a gazdasági biztonság és stabilitás (Csehország 32, Magyarország 30, Lengyelország 32, Románia 40, Szlovákia 34 százalék), illetve a kiberbiztonság, információbiztonság, adatvédelem (Csehország 28, Magyarország 26, Lengyelország 25, Románia 31, Szlovákia 22 százalék).

A korábbi felmérésekhez képest itt is jobbra csak mérsékelt, határértéken belüli elmozdulásokat látni. Sem 2019-ben, sem 2021-ben nem szerepelt a gazdaságbiztonság a lehetséges válaszok között. A korábbi válaszok fényében nem meglepő a magas említettség (30%), még ha így is a magyar a legalacsonyabb érték a vizsgálat alá vont öt országé közül. A kérdés favoritja változatlanul a határellenőrzés és magas maradt az energiabiztonság említettsége is. Csakúgy, mint a fenyegetésszempereciókra vonatkozó kérdés esetén, itt is nagyjából a felére zuhant a katasztrófavédelmet is megnevezők aránya (2019 – 33,6%; 2021 – 37,8%; 2023 – 15,4%), feltehetően a fentebb említett okokból. A katasztrófavédelmi együttműködést sokan támogatják, természetesnek találják, de ha van aktuálisabb téma, hajlamosak azt hátrébb sorolni.

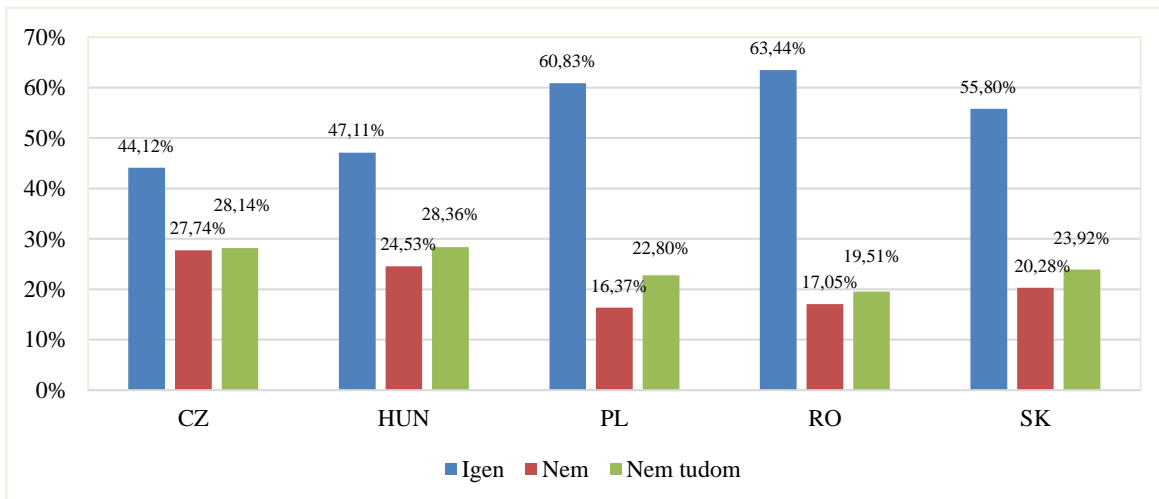

14. ábra: Ön szerint a biztonság mely alábbi területein szükséges növelni az együttműködést a Kelet-Közép-európai országok között (legfeljebb három válasz adható)?

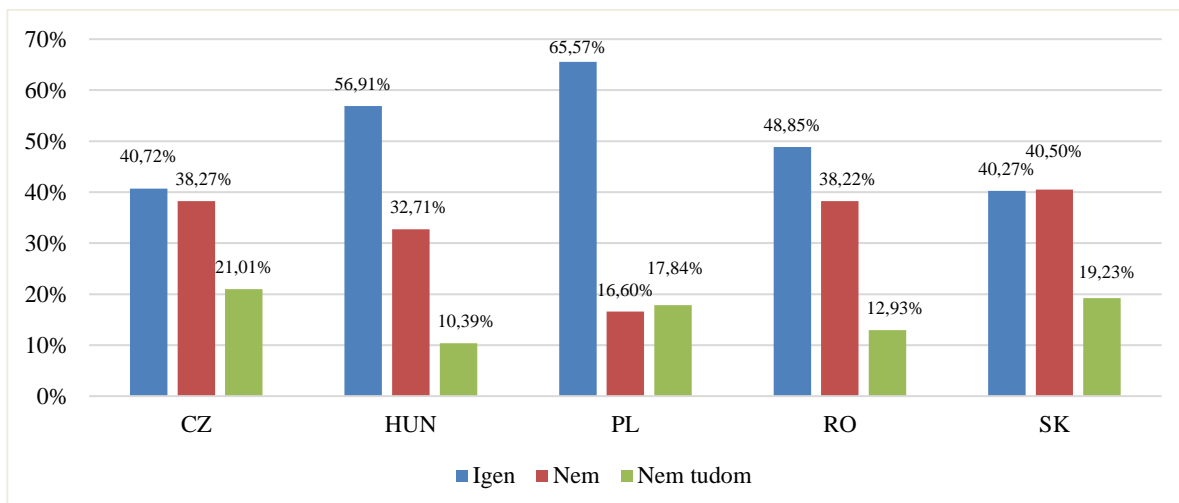
A 15., a 16. és a 17. ábra a közös európai haderővel kapcsolatban tapasztalt értékítéleteket szemlélteti. Jól látható, hogy bár valamennyi országban a legnagyobb válaszadói csoport pozitívan viszonyul a közös haderő gondolatához, a támogatók aránya egyes országok esetén még a lakosság felét sem éri el. Míg Romániában és Lengyelországban 60 százalékot meghaladó, és Szlovákiában is azt közelítő (56 százalék) a közös haderő létrehozását támogatók aránya, addig Magyarországon (47 százalék) és Csehországban (44 százalék) ez az érték 50 százalék alatt marad. Nem ritka azonban, hogy azok között, akik támogatják a közös európai haderő létrehozását, többségében vannak azok, akik akkor sem riadnak vissza ennek a gondolatától, amennyiben ehhez az egyes országoknak kormányzati döntési jogokat kellene átadnia az

Európai Uniónak. Lengyelországban (66 százalék) és Magyarországon (57 százalék) biztosan ez a helyzet. Kisebbségi arányban, a többségi véleményt meg nem haladó mértékben, de Romániában (49 százalék), Csehországban (40 százalék) és Szlovákiában (40 százalék) is jelentős ennek a támogatása. Az utóbbi három ország esetén azonban egyelőre együttesen többségben vannak az ellenzők és a kérdésre nem válaszolók. Utóbbiak magas részaránya is figyelemre méltó. Az azonban biztos, hogy ha létre is jönne a közös haderő, azt valamennyi társadalom többsége elvárná, hogy az képes legyen az Egyesült Államok segítségével nélkül az önálló cselekvésre (Csehország 69, Magyarország 85, Lengyelország 51, Románia 75, Szlovákia 73 százalék).

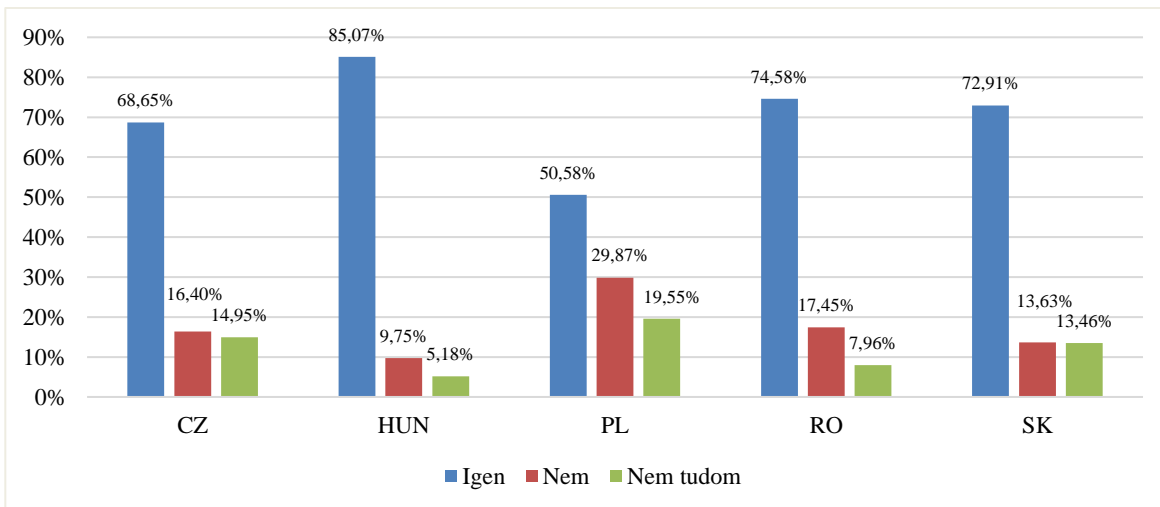
Magyar vonatkozásban a közös európai haderő szuverenitás átruházása melletti létrehozása viszonylag stabil támogatottsággal bír, a 2019-es adatfelvétel gyakorlatilag azonos eredményeket hozott (a 2021-es némileg mást, de ez akár a felvétel személyes voltának is betudható, nem összehasonlítható). Ehhez képest az Egyesült Államoktól függetlenül is cselekedni képes európai haderő támogatottsága jelentős eltérést mutat mind a 2019-es, mind a 2021-es felvétel értékeitől. 2019-ben csak 65,2% támogatta (2023-ban 85,1%) és 23,8% ellenezte ezt (9,8%). Ennek egyik magyarázata lehet, hogy 2023-ban nem egy összetett kérdésként, hanem két külön kérdésként szerepelt ez a téma. Ennek megfelelően 2019-ben és 2021-ben mindenki, míg 2023-ban csak azok válaszoltak erre a kérdésre, akik akartak európai haderőt. Azonban még így is szignifikáns az eltérés a korábbi mintázatot megtartó ikerkérdéstől (európai haderő szuverenitásátruházás mellett), illetve kimagasló a magyar támogatás a többi négy országhoz mérten is.

15. ábra: Véleménye szerint szükség van-e középtávon közös európai haderő létrehozására?

16. ábra: Szükség van-e a közös európai haderő létrehozására, ha ehhez kormányzati döntési jogokat is át kéne adnia országának az Európai Uniónak?

17. ábra: Képesnek kell-e lennie ezen haderőnek az Egyesült Államok támogatása nélkül is cselekedni?

A felmérés Magyarországra vonatkozó földrajzi és idősoros összehasonlítás révén egy, a védelmi erőfeszítések kapcsán vonatkozó, annak eredményeire vonatkozóan kételkedő lakossági szentiment bontakozik ki. A védelmi kiadások növelését illetően a csehekhez és a szlovákokhoz hasonló az attitűdje, kevésbé elkötelezett amellett, mint a lengyel vagy a román lakosság. Ugyanakkor szignifikánsan kevésbé bízik saját haderejében, mint a négy másik társadalom. Ezeket a képességeket a többi országnál nem kívánja fokozottabban fejleszteni és a román lakossághoz hasonlóan relatíve rossz az eddigi haderőfejlesztési programokról alkotott véleménye. Ugyanakkor kimagaslóan magas arányban utasítja el a sorkatonai szolgálatot is, és általában a honvédelmi képzéseket illetően is alacsony a támogatottság. Nem bízik a NATO kollektív védelemben a cseh és szlovák társadalomnál jobban, ugyanakkor az átlagos mértékben hajlandó az abból eredő kötelezettségeinek eleget tenni.

Ezen, a védelempolitikára vonatkozó attitűdök jobban érthetővé válnak, amennyiben a vonatkozó fenyegetéspercepciókat is melléjük rendeljük. A magyar átlagpolgárt az absztraktabb, nem katonai jellegű fenyegetések foglalkoztatják. Ilyenek az ellenőrizetlen migráció, a földgázfüggőség, a klímaváltozás. Az orosz-ukrán háborút is jobbra ilyen indirekt fenyegetésként, katonai elemeket csak mérsékelttel felmutató eseményként kezeli, kevésbé éli meg közvetlen háborús veszélyként. Kevésbé érdekli a geo- és külpolitika, nem a hadseregtől és a védelempolitikától várja a biztonságot. Régiós összehasonlításban nem túl támogató a közös európai haderő létrehozását illetően, de attól 2023-ban már fokozottabban elvárná, hogy egy ilyen hadsereg az Egyesült Államok nélkül is tudjon cselekedni.

Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

ELEMZÉSEK 2023/16.

Függelék

A vizsgálat során alkalmazott kérdőív

A VÁLASZADÁS ÖNKÉNTES!

Tisztelt válaszadó!

Egy magyar egyetem megbízásából kutatást végzünk, hogy átfogó kép álljon rendelkezésre a lakosság közérzetéről és országa védelmével kapcsolatos meglátásairól.

Fontos, hogy az egyes kérdésekre nincsenek jó vagy rossz válaszok, mi az Ön véleményére vagyunk kíváncsiak.

Mielőtt hozzáfognánk a kérdéshez: a kutatás szervezője-megvalósítója hozzájárulását kéri a kérdőívben megadandó adatok feldolgozásához.

Válaszait természetesen titokban tartjuk, azokat harmadik fél nem ismerheti meg. A kutatást végzőkön kívül senki sem kezelheti azokat.

Hozzájárul Ön ehhez?

Igen	☐
Nem	☐

Q1. Először is arra szeretnénk kérni, hogy jelölje meg a pontos életkorát az alábbi listán!

Q2. Kérjük, jelölje be a nemét:

Nő	☐
Férfi	☐

Q3. CSAK MAGYARORSZÁG ESETÉBEN: Kérjük, adja meg lakóhelyének irányítószámát!

Q4. Az alábbi népességkategóriák melyikébe sorolná lakóhelyét (azt a települést, ahol állandó jelleggel él)?

1 milliónál több lakosa van	☐
500 ezer – 1 millió lakosa van	☐
100 ezer – 500 ezer lakosa van	☐
50000–99999 lakosa van	☐
20000–49999 lakosa van	☐
10000–19999 lakosa van	☐
5000–9999 lakosa van	☐
1000–4999 lakosa van	☐
1000 főnél kevesebb lakosa van	☐

Q5. Lakóhely elhelyezkedése

CSAK LENGYELORSZÁG ESETÉBEN: Az alábbiak közül lakóhelye melyik vajdaságban található?

Alsó-sziléziai vajdaságban (Dolnośląskie)	☐
Kujávia-pomerániai vajdaságban (Kujawsko-Pomorskie)	☐
Lublina vajdaságban (Lubelskie)	☐
Lubusi vajdaságban (Lubuskie)	☐
Łódźi vajdaságban (Łódzkie)	☐
Kis-lengyelországi vajdaságban (Małopolskie)	☐
Mazóviai vajdaságban (Mazowieckie)	☐

Opolei vajdaságban (Opolskie)	☐
Kárpátaljai vajdaságban (Podkarpackie)	☐
Podlasie-i vajdaságban (Podlaskie)	☐
Pomerániai vajdaságban (Pomorskie)	☐
Sziléziai vajdaságban (Śląskie)	☐
Szentkereszt vajdaságban (Świętokrzyskie)	☐
Varmia-mazúriai vajdaságban (Warmińsko-Mazurskie)	☐
Nagy-lengyelországi vajdaságban (Wielkopolskie)	☐
Nyugat-pomerániai vajdaságban (Zachodniopomorskie)	☐

CSAK ROMÁNIA ESETÉBEN: Az alábbiak közül lakóhelye melyik régióban található?

Bukarest - Ilfov	☐
Déli	☐
Délkeleti	☐
Délnyugati	☐
Középső	☐
Északkeleti	☐
Északnyugati	☐
Nyugati	☐

CSAK CSEHORSZÁG ESETÉBEN: Az alábbiak közül lakóhelye melyik kerületben található?

Prágai (Hlavní město Praha)	☐
Közép-csehországi kerületben (Středočeský kraj)	☐
Plzeňi kerületben (Plzeňský kraj)	☐
Karlovy Vary-i kerületben (Karlovarský kraj)	☐
Ústí nad Labem-i kerületben (Ústecký kraj)	☐
Libereci kerületben (Liberecký kraj)	☐
Hradec Králové-i kerületben (Královéhradecký kraj)	☐
Pardubicei kerületben (Pardubický kraj)	☐
Vysočina kerületben (Kraj Vysočina)	☐
Dél-csehországi kerületben (Jihočeský kraj)	☐
Dél-morvaországi kerületben (Jihomoravský kraj)	☐
Olomouci kerületben (Olomoucký kraj)	☐
Morva-sziléziai kerületben (Moravskoslezský kraj)	☐
Zlíni kerületben (Zlínský kraj)	☐

CSAK SZLOVÁKIA ESETÉBEN: Az alábbiak közül lakóhelye melyik kerületben található?

Pozsonyi (Bratislavský kraj)	☐
Nagyszombati (Trnavský kraj)	☐
Nyitrai (Nitriansky kraj)	☐
Trencséni (Trenčiansky kraj)	☐
Zsolnai (Žilinský kraj)	☐
Besztercebányai (Banskobystrický kraj)	☐
Kassai (Košický kraj)	☐
Eperjesi (Prešovský kraj)	☐

A következőkben szeretnénk, ha néhány előre megfogalmazott állítás kapcsán megosztaná velünk a véleményét.

Q6. A NATO azt várja el a tagállamaitól, hogy a GDP-jük 2%-át költsek védelmi kiadásokra. Ön szerint a saját országa mennyit költ védelmi kiadásokra egy évben az alábbiak alapján?

Kevesebb mint a GDP 1%-át	☐
Körülbelül a GDP 1-1,5%-át	☐
Körülbelül a GDP 1,5-2%-át	☐
Több mint a GDP 2%-át	☐
Nem tudom	☐

A GDP jelentése: bruttó hazai termék (gross domestic product). Egy ország által adott területeken, egy adott időintervallumban (például 1 év alatt) előállított végső felhasználásra szánt termékek és szolgáltatások piaci értékét jelenti. A GDP egy olyan mutató, melynek segítségével megfelelő képet kaphatunk egy adott ország gazdasági súlyáról, illetve az adott gazdaság teljesítményéről és annak időbeli alakulásáról.

Q7. Az alábbiak alapján miként vélekedik saját országa védelmi kiadásairól az elkövetkező öt évre vonatkoztatva?

Növelni kellene a védelmi kiadásokat	☐
A jelenlegi szinten kellene tartani a védelmi kiadásokat	☐
Csökkenteni kellene a védelmi kiadásokat	☐
Nem tudom	☐

Q8. Ön szükségesnek tartaná, hogy legyen hazájában ...

	Igen	Nem
fiatal korban honvédelmi nevelés az alapfokú- és középfokú oktatásban?	☐	☐
honvédelmi gyakorlati alapismereteket átadó képzés a középfokú- és felsőfokú oktatásban?	☐	☐
önkéntes tartalékos katonai kiképzés 18-65 éves kor között bármikor?	☐	☐
katasztrófavédelmi gyakorlati alapismereteket átadó képzés a középfokú- és felsőfokú oktatásban?	☐	☐
sorkatonai szolgálat minden egészséges, nagykorúvá vált, férfi állampolgár esetében?	☐	☐

Q9. Kérjük, adja meg, hogy Ön szerint mely alábbi országokkal lenne fontos országának szoros katonai együttműködést kialakítani? Az értékeléshez, kérjük, használjon egy olyan skálát, ahol az 1 az egyáltalán nem fontos, a 10 a nagyon fontosat jelenti. A köztes értékekkel árnyalhatja véleményét.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Egyesült Államok										
Franciaország										
Kína										
Nagy-Britannia										
Németország										
Oroszország										
Lengyelország										
Csehország										
Szlovákia										
Magyarország										
Olaszország										
Törökország										
Románia										
Ukrajna										
Balti országok										

Q10. Mennyire tartja valószínűnek, hogy...

	Nagyon valószínű	Inkább valószínű	Inkább nem valószínű	Egyáltalán nem valószínű
Ön szerint mennyire valószínű, hogy a következő 10 évben országát katonai támadás éri?	☐	☐	☐	☐
Ön szerint mennyire valószínű, hogy a következő 10 évben országát jelentős méretű kibertámadás éri?	☐	☐	☐	☐
Ön szerint mennyire valószínű, hogy a következő 10 évben országa érintett lesz egy nagyobb fegyveres konfliktusban?	☐	☐	☐	☐
Ön szerint mennyire valószínű, hogy a következő 10 évben a nagyhatalmak (Egyesült Államok, Oroszország, Kína, EU) valamelyike vagy mind-egyike között fegyveres konfliktus tör ki?	☐	☐	☐	☐
Ön szerint mennyire valószínű, hogy a következő 10 évben országa területén nagyméretű terrorszerűletre kerül sor?	☐	☐	☐	☐
Ön szerint mennyire valószínű, hogy a következő 10 évben ismételtén országa területét is érintő menekült és migrációs válság alakul ki?	☐	☐	☐	☐
Ön szerint mennyire valószínű, hogy a következő 10 évben országa területén jelentős természeti katasztrófa következik be?	☐	☐	☐	☐
Ön szerint mennyire valószínű, hogy országa 2030-ban is az Európai Unió tagja lesz?	☐	☐	☐	☐
Ön szerint mennyire valószínű, hogy országa 2030-ban is a NATO tagja lesz?	☐	☐	☐	☐
Ön szerint mennyire valószínű, hogy a NATO országok katonai segítséget nyújtanának, ha az országát katonai támadás éri?	☐	☐	☐	☐

Q10. Véleménye szerint országának valamely szövetséges NATO- vagy EU-tagállam megsegítésére kellene-e indulnia, adott tagállamot külső támadás érne?

Igen, a megsegítésére kellene indulnia	☐
Nem kellene	☐
Nem tudom	☐

Q11. Ön szerint hazájának hadereje mennyire tudja megvédeni az országát és lakosait? Kérjük, a válaszadáshoz használja az alábbi lehetőségeket!

Egyáltalán nem	Többnyire nem	Részben igen	Többnyire igen	Teljes mértékben
☐	☐	☐	☐	☐

Q12. Ön szerint milyen mértékben szükséges fejleszteni hazája haderejének képességeit? Kérjük, a válaszadáshoz használja az alábbi lehetőségeket!

Egyáltalán nem	Többnyire nem	Részben igen	Többnyire igen	Teljes mértékben
☐	☐	☐	☐	☐

Q13. Ön szerint hazájának haderőfejlesztési programja(i) eredményesen javítják a haderő képességeit? Kérjük, a válaszadáshoz használja az alábbi lehetőségeket!

Egyáltalán nem	Többnyire nem	Részben igen	Többnyire igen	Teljes mértékben	Nincs haderőfejlesztési program / nem tudok arról, hogy lenne haderőfejlesztési program
☐	☐	☐	☐	☐	☐

A haderőfejlesztés magában foglalja modern haditechnikai eszközök beszerzését, az ország területvédelmi képességeinek megerősítéséhez szükséges tartalékosok kiképzését, a védelmi ipar fejlesztését. A haderőfejlesztés célja az, hogy képes legyen adott ország a katonai önvédelemre vagy szövetségeseik oldalán a védelemre, ha támadás érné.

Q14. Ön szerint a védelmi ipar állami fejlesztése milyen hatással járna az országában? Legfeljebb hármat választhat ki a felsoroltak közül!

Biztosítja a nemzeti haderő haditechnikai eszközellátását	☐
Fegyverexport-lehetőségeket teremt	☐
Fegyverkezési versenyt okoz a régióban	☐
Javítja az ország infrastruktúráját	☐
Lehetőségeket teremt az európai védelmi ipari együttműködésre	☐
Lehetőséget teremt Európán kívüli országokkal (pl. Egyesült Államok, Törökország, Dél-Korea) a védelmi együttműködésre	☐
Más területeken forráshiányt teremt	☐
Munkahelyeket teremt	☐
Növeli az ország fenyegetettségét	☐
Támogatja a technológiai fejlődést	☐
Egyebet okoz, mégpedig (kérjük, írja le):	☐
Nem tudom	☐

Q15. Ön szerint az alábbi tényezők közül melyek vannak jelenleg a legnagyobb negatív hatással országára? Legfeljebb hármat választhat ki a felsoroltak közül!

A közel-keleti konfliktusok	☐
A NATO növekvő ráutaltsága az Egyesült Államokra	☐
Orosz-ukrán háború	☐
Éghajlatváltozás	☐
Ellenőrizetlen migráció	☐
Ellenséges hírszerző szolgálatok tevékenysége	☐
Földgázfüggőség	☐
Külföldi ország nem fegyveres felforgató tevékenysége	☐
Instabilitás, konfliktusok a Balkánon	☐
Nemzetközi terrorizmus	☐
Oroszország katonai fenyegetése	☐
A kínai befolyás növekedése	☐
A gazdaság sebezhetősége	☐
Szervezett bűnözés	☐
Kibertámadások	☐
Tömeges megbetegedéssel járó járványok	☐
Egyik sem	☐
Nem tudom	☐

Q16. Véleménye szerint van-e olyan ország, amely napjainkban közvetlen katonai fenyegetést jelent országára számára?

Nincs ilyen ország	☐
Van ilyen ország	☐

Q17. CSAK HA ELŐZŐ KÉRDÉSBEN AZT JELÖLTE MEG, HOGY VAN ILYEN ORSZÁG: Melyik ez az ország/ melyek ezek az országok? Kérjük, írja le:

.....

Q18. Ön szerint a biztonság mely alábbi területein szükséges növelni az együttműködést a Kelet-Közép-európai országok között? Legfeljebb hármat választhat ki a felsoroltak közül!

Terrorellenes fellépés	☐
Határellenőrzés, migráció korlátozása	☐
Közös katonai képességek fejlesztése	☐
Kiberbiztonság, információbiztonság, adatvédelem	☐
Energiabiztonság, energiaellátás	☐
Kémkedés elleni fellépés	☐
Katasztrófavédelem	☐
Környezetbiztonság, klímapolitika	☐
Hírszerzési együttműködés	☐
Gazdasági biztonság és stabilitás	☐
Külföldi ország nem fegyveres felforgató tevékenysége	☐
Egyiken sem	☐
Nem tudom	☐

Q19. Véleménye szerint szükség van-e középtávon közös európai haderő létrehozására?

Igen	☐
Nem	☐
Nem tudom	☐

Q20. AMENNYIBEN Q19=IGEN: És Ön szerint szükség van-e erre (a közös európai haderő létrehozására), ha ehhez kormányzati döntési jogokat is át kéne adnia országának az Európai Uniónak?

Igen	☐
Nem	☐
Nem tudom	☐

Q21. AMENNYIBEN Q20=IGEN: És Ön szerint képesnek kell-e lennie ezen haderőnek az Egyesült Államok támogatása nélkül is cselekedni?

Igen	☐
Nem	☐
Nem tudom	☐

Q23. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

Nem fejeztem be az általános iskolát (abbahagyott általános iskola) – alapfoknál kevesebb	☐
Alapfok - elvégzett általános iskola	☐
Szakiskola/szaktanácsképző (érettségi nélküli)	☐
Szakközépiskolai vagy gimnáziumi érettségi	☐
Felsőfokú szakképzés, érettségihez kötött szakképzés	☐
Főiskola szintű diploma / felsőfokú alapképzés (Bsc - Bachelor)	☐
Egyetemi szintű diploma /felsőfokú mesterképzés (Msc - Master)	☐
Felsőfokú mesterképzésnél /egyetemenél magasabb pl. PhD, egyetemi szakirányú továbbképzés, posztgraduális képzés (pl. Phd, doktorátus)	☐

Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

ELEMZÉSEK 2023/16.

Q24. Kérjük, hogy az alábbiak segítségével válassza ki azt a kategóriát, amely a legjellemzőbb az Ön munkaerő-piaci státuszára! EGY VÁLASZ

Aktív kereső – foglalkoztatott vagyok /vállalkozó vagyok	☐
Munkanélküli/álláskereső vagyok	☐
Anyasági ellátásban részesülök, szülési szabadságon vagyok	☐
Nyugdíjas vagyok	☐
Diák/tanuló/hallgató vagyok	☐
Egyéb inaktív státuszú vagyok	☐

Q25. Kérjük, adja meg, Önnel együtt összesen hányan élnek a háztartásban?

.....

Q26. Az alábbiak alapján miként jellemezni az anyagi helyzetét?

Nélkülözök	☐
Hónapról hónapra anyagi gondjaim vannak	☐
Éppen kijövök a havi jövedelmemből	☐
Beosztással jól kijövök a havi jövedelmemből	☐
Gondok nélkül élek	☐
Nem szeretnék válaszolni	☐

Q27. Hogyan változott az Ön anyagi helyzete az elmúlt négy év során?

Sokkal rosszabb, mint volt	☐
Valamivel rosszabb, mint volt	☐
Ugyanolyan	☐
Valamivel jobb, mint volt	☐

Köszönjük, hogy a válaszadással segítette a munkánkat!

Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

ELEMZÉSEK 2023/16.

Az „SVKK Elemzések” 2003 óta a kutatóintézet munkatársainak tematikus szakpolitikai elemzéseit megjelentető időszakos kiadvány, melyben a szerzők független kutatói álláspontjukat közlik.

Az NKE Eötvös József Kutatóközpontjának Stratégiai Védelmi Kutatóintézete független szakpolitikai kutatóintézet, a kiadványaiban megjelenő elemzések, álláspontok, vélemények nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség vagy a kiadó véleményét. Az elemzésben foglalt információk, adatok, megállapítások tájékoztatás céljából készültek.

Kiadó: NKE Eötvös József Kutatóközpont Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

Szerkesztés és tördelés:
Tálas Péter

A kiadó elérhetősége:

1581 Budapest, Pf. 15.

Tel: 00 36 1 432-90-92

E-mail: svkk@uni-nke.hu

2019 – : NKE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4862)

2012–2019: NKE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4862)
2011–2012: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)
2007–2011: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések (ISSN 2063-4854)
2003–2007: ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóközpont Elemzések (ISSN 2063-4854)

© Szerzők, 2023